

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Проблема соціально-правового захисту дітей є актуальною для України особливо сьогодні, в часи економічної та соціальної нестабільності, тому головним завданням є удосконалення правового забезпечення захисту прав дітей і молоді тому, що кожна дитина повинна знати свої права, обов'язки, щоб з легкістю ними оперувати в потрібній для нього ситуації.

Сьогодні питанням, пов'язаним з теорією та практикою соціального захисту прав дитини присвячені роботи В. Бочарової, Т. Василькової, Н. Заверико, А. Капської, Л. Коваль, Г. Лактіонової, Л. Міщук, А. Мудрика, Н. Ничкало, О. Старикової, О. Сухомлинської, С. Харченка та інших.

Мета статті полягає у характеристиці особливостей прав дитини шляхом забезпечення можливостей та сприятливих умов щодо вільного і повноцінного їх розвитку .

У Конвенції про права дитини наголошується, що «дитиною є будь-яка людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, стосовно даної дитини вона не досягає повноліття раніше» [4, с. 136].

Дитинство-стадія життєвого циклу людини, на якій продовжується становлення організму, розвиток його найбільш важливих функцій, найбільш активно здійснюється соціалізація індивіда, яка включає засвоєння певної системи знань, норм і цінностей, оволодіння соціальною роллю, що дозволяє дитині формуватись та функціонувати як повноцінний член суспільства, цілісна особистість [2, с. 89].

В складних умовах розвитку України важливо не лише своєчасно констатувати чи передбачити можливі негативні наслідки для дітей в результаті різних соціальних змін, а й протистояти цим наслідкам через систему соціального захисту [4, с. 137].

Соціальний захист слід розуміти як систему заходів, спрямованих на відновлення зовнішніх соціально-економічних, політичних, медико-екологічних, правових, психолого-педагогічних умов, які забезпечують на сучасному рівні виживання і розвиток дітей, на подолання ситуації, коли дії окремих осіб чи інститутів наносять безпосередню шкоду здоров'ю, психічному, моральному, інтелектуальному розвитку дитини [5, с. 32].

Найбільш істотним актом щодо захисту дітей, прийнятим за підтримкою Ліги націй, стала Женевська декларація 1924 року. Не менш важливими у плані захисту прав дітей є створення міжнародних організацій: Дитячий фонд ООН (1946 р.), ЮНІСЕФ – міжнародна міжурядова організація, Міжамериканський Інститут дитини в США (1919 р.); Всесвітня рада з питань обдарованих і талановитих дітей в Англії

(1975 р.); міжнародна федерація дитячої співдружності в Норвегії (1948 р.); Міжнародний комітет дітей і юнаків у Женеві (1957 р.); Європейське Бюро з питань дітей і молоді (1949 р.) та інші.

«Світовою конституцією прав дитини» називають Конвенцію про права дитини, прийняту Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року. В цьому документі зафіксовані особисті, соціальні, культурні і політичні права дитини. До особистих відносяться права: на життя, на ім'я, на набуття громадянства, на піклування з боку батьків, на збереження своєї індивідуальності, право на свободу совісті та релігії; право на особисте та сімейне життя; на недоторканість житла; таємницю кореспонденції; на рівень життя, необхідний для її розвитку; на освіту; на відпочинок; на особистий захист: від викрадень та продажу, від фізичних форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, участі у військових діях; право на вжиття державою всіх необхідних заходів щодо сприяння фізичному, психічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка стала жертвою зловживань або злочину [3, с. 19–25].

Основним правовим принципом захисту дітей є рівність прав усіх дітей. У Законі України «Про охорону дитинства» сказано, що всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану або стану здоров'я та народження дітей та їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права і свободи [1, с. 14].

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що особливістю прав дитини є необхідність спеціального захисту цих прав, щоб були забезпечені можливості та сприятливі умови щодо вільного і повноцінного розвитку дітей. Фактично лише соціальний педагог може здійснювати право-захисну політику стосовно дітей у взаємодії з різним мікро- та макросередовищем.

Список використаних джерел:

1. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист (збірник документів): Част. 1. – К., АТ. Видавництво «Столиця», 1998. – 248 с.
2. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи: Навчальний посібник. – К. : МАУП, 2003. – 382 с.
3. Соціальна педагогіка. Навчальний посібник / За ред. Капської. – К., 2000 р. – 264 с.
4. Соціальна педагогіка. Підручник. / За редакцією професора Капської А. Й. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
5. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф. А. Й. Капської. – К. : Центр навчальної літератури, 2004 р. – 352 с.